

Resumé av sammankomst i SIS den 16 februari 2026 med föredrag av Marina Trattner

Kvällen inleddes med föreningens årsmöte till vilket ett knappt tjugotal medlemmar hade inställt sig. Årsmötet leddes av vår förra ordförande Kerstin André och var snabbt och rappt avklarat.

Lennart Hammarberg skötte skrivierna vid årsmötet på ett rutinerat sätt, men efter att ha genomfört denna uppgift så hade han avböjt möjligheten till omval. Han avtackades därför för sitt 13-åriga styrelsearbete. Och som den poet och versmakare han är så hade han även komponerat en visa som han exekverade inför och till allas munterhet. Som tack för sitt hängivna arbete för föreningen så erhöll han att avlångt paket med växtkraft i.

Efter årsmöte och mingel inväntade vi det magiska klockslaget 18 då vi kunde sätta oss till bords inför kvällens middag. Denna inleddes med en hjortröra på mörkt bröd och detta ackompanjerades av vin och snapsvisor. Den första av dessa sjöngs på melodin ”Skånska slott och herresäten”.

Eftersom vi alla är stadda i mogen ålder så kändes melodin igen såsom tidigare sjungen av Edvard Persson. Därför flöt text och musik som smör i en stekpanna. Den andra snapsvisan sjöngs på melodin ”Stenka Rasin” under berättigade rysningar men där texten på ett finurligt sätt välkomnade kvällens föredragshållare, Marina Trattner, som ingående pratade om Ukraina, och då särskilt om landets självständiga rötter som är äldre än vad landets belackare hävdar.

Efter middagen och den efterföljande bensträckaren så blev det så dags för Karin att introducera och välkomna Marina och hennes arbete med boken ”Treasures from the Swedish Archives”. Karin och Marina har periodvis samarbetat, särskilt när det gäller Marinas behov av att få tyska dokument översätta till svenska. Inledningsvis bör framhållas att Marinas outtröttliga arbete drivs av hennes önskan att för omvärlden visa att Ukraina som självständig stat har en oändligt längre historia än vad många i allmänhet och ryssar i synnerhet har kännedom om.

Marina, född i Ukraina 1980, tillhörde en militärfamilj, fadern militär och modern sjuksköterska. Hon fick en pojkes uppfostran och utbildade sig till journalist, verksam i Kiev med inriktning på ryska medier. Med sin iver att förstå flera språk än sitt modersmål och ryska så studerade hon även engelska, italienska och latin (och senare svenska). Hon träffade sin svenske make i Ukraina och imponerades av hans kunskaper om den egna släkten som kunde spåras hundratals år tillbaka tack vare de olika arkiv för ändamålet som finns i Sverige. Den egna historien var mer hölj i dunkel då många tidigare familjemedlemmar förvisats till Sibirien. De som kunde rymde därifrån för att inte gå under. På förfrågan om deras rötter blev oftast svaret ”Ju mindre du vet desto bättre kan du sova”.

Men nej, med detta lät sig inte Marina nöjas, ”jag vill hitta och läsa in min historia”. Källor till detta fanns i svenska mediearkiv där släkt kunnat spåras till 1600-talet. Där fanns bl a info om Gammalsvenskby (Starosjvédskoje) i Cherson, bebott av ättlingarna till tvångsförflyttade estlandssvenskar.

Marina tog kontakt med Riksarkivet på Kungsholmen i Stockholm vilket kunde bistå henne med en specialist på Ukraina. Av intresse var vilket stöd Sverige hade givit Ukraina under perioden 1623 - 1721, vilket hade framgått i detta spårningsarbete. Intressant är särskilt perioden efter slaget vid Poltava. Karl XII blev protektor för den zaporizja-kosackiske ledaren Ivan Mazzepa som kämpade för Ukrainas självständighet. Ukrainas konstitution skrevs under

av Hetman Pylyp Orlyk och kung Karl XII år 1710! Och det är det tidigaste dokumentet i Europa som visar maktdelning och förespråkar medborgerliga rättigheter (finns på Riksarkivet). Denna konstitution hade varit nerbäddad i lera från slagfältet. Jan Mispere kunde med ledning av jord- och lerprover från Ukraina och prover från dessa handlingar konstatera att handlingarna var äkta och härrörde från just denna tid och plats. Dessa handlingar scannades för att senare kunna förevisas i offentligheten på museum. Det mesta var skrivet på latin, men en ukrainsk juristkollega till Marina (som vid denna tidpunkt även utbildat sig till jurist) kunde hjälpa henne i översättningsarbetet för en överföring till ukrainska. Tanken med detta var att det inscannade skall resultera i en bok. 30.000 sidor scannades som dokumenterar den gemensamma historien mellan Sverige och Ukraina.

Den ryske diktatorn Vladimir Putin kan inte acceptera Ukrainas status som eget land, därför är denna dokumentation nödvändig. Den ryska propagandans syfte är att påvisa Ukraina som en del av Ryssland.

Svårigheterna i dokumenttolkningen var att en och samma bokstav kunde ha olika betydelse. Dokumenten var nämligen skrivna med chiffer. De flesta dokumenten hittades i Karl XII:s fältkansli. Detta tvingade Marina att studera paleografi för att kunna tyda dessa tecken och bokstäver.

I ett fältslag 1711 besegrade England, Tyskland, Sverige och Ukraina gemensamt den ryske tsaren Peter I och tvingade honom att retirera. Han tillfångatogs, men löfte om frigivning garanterades om han i samband med att tvingas retirera även skulle erkänna Ukraina som självständig stat. De dokument som hittats visar att denna historia är autentisk och från krigsskådeplatsen.

Hela denna historik finns nu i en färdigställd bok som är utgiven på ukrainska och engelska, tyvärr inte på svenska än då medel för detta saknas.

I Ryssland sprids propagandan idag att Ryssland inte på något sätt har någon skuld i det som sker i dagens krigföring.

Krigsskadade läkare som vårdats i Sverige och Danmark har fått höra Marina berätta denna historia. De börjar då öppna sig och förstår sin historia och vikten av att denna dokumenteras så att landet kan kämpa för sin självständighet. De återvänder efter detta med full kraft i sitt arbete för att försvara Ukraina.

Efter detta föredrag och en frågestund så avtackades Marina av Karin med en lättflytande gåva till publikens applåder och tack.

Vid pennan
Peter Forssberg

Vid kameran
Jan Marcusson